

Шевчук А. В., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Головка С. Г., к.і.н., доцент

ІСТОРИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРОДАЖУ КОСМІЧНИХ ДІЛЯНОК

Продажем земельних ділянок на Місяці, Марсі, Венері і Меркурії активно займається організація «Місячне посольство». Ділянку на Місяці площею 1 акр (40 соток) пропонується придбати всього за 100 доларів.

До продажу пропонуються стандартні ділянки на видимій стороні Місяця в районі моря Вологості. Неподалік від території, що продається, розташовані кратери Білліад, Гассенді і Кампан. Приблизно у восьмистах кілометрах на південь знаходиться найкрасивіший і найбільш помітний із Землі кратер Коперник. У ґрунті цього району переважають базальти. Уся подібна інформація вказується на сайті продавця.

За умови придбання ділянки місячної поверхні покупець отримує Місячну конституцію, де містяться діючі місячні закони і права щодо інших власників, документ на володіння власністю і мапа місячної поверхні, на якій позначено приблизне місце розташування придбаної ділянки.

На сайті з продажу місячних земель також пояснюється, що після оформлення правовстановлюючих документів проводиться внутрішня реєстрація права власності в Місячному посольстві з внесенням інформації про власника і його власності у спільну базу даних власників планетарної власності у США.

Юристи досить скептично ставляться до даної практики: юрисдикція жодної з країн світу не поширюється на поверхню космічних об'єктів, відповідно, не можна говорити і про наявність права власності, яке визнавалося б і охоронялося б якою-небудь правовою системою.

Дані сертифікати є справжньою фікцією, приємним сувеніром, а коли справа дійде до освоєння Місяця, ці питання, можливо, і почнуть регулюватися, але ось ці сертифікати не будуть мати юридичну силу [1].

Режим космічного простору, Місяця та інших небесних тіл сьогодні визначається Договором про космос (1967 р.), а також Угодою про Місяць. Проблем продажу територій найбільше стосується ст. 11 Угоди про Місяць, яка розвиває положення ст. 2 Договору про космос. Підтвердивши ще раз у пункті 2 та пункті 3 ст. 11 принцип непривласнення Місяця та інших небесних тіл, Угода про Місяць пішла далі, проголосивши Місяць та його природні ресурси «спільним надбанням людства» [2].

Майбутній режим Місяця та інших небесних тіл може спиратися на аналогію іншого міжнародного простору – відкритого моря, адже саме його режим сьогодні визнається найбільш регламентованим у правовому відношенні. Його природні ресурси визнаються спільним надбанням людства, усі права на такі ресурси також належать усьому людству. За загальним правилом природні ресурси морського дна і надр підводних районів не підлягають відчуженню, але корисні копалини, що добуваються тут, можуть бути відчужені за нормами, правилами та процедурами, встановленими відповідним міжнародним органом. Елементи регламентації правового режиму відкритого моря можуть бути використані у процесі розроблення адекватного правового режиму експлуатації ресурсів Місяця та інших небесних тіл.

Непривласнення Місяця та інших небесних тіл є одним із фундаментальних принципів міжнародного космічного права, що набув правової природи ще на початку космічної ери. Будь-які спроби «приватизації» небесних тіл або їх частин не мають жодних правових підстав. Вказаний принцип, однак, не повинен створювати перешкод для діяльності з дослідження та використання ресурсів відповідних зон, що є перспективним у зв'язку з проблемою вичерпності природних ресурсів Землі. Режим експлуатації цих ресурсів на сьогодні є не повною мірою визначеним.

З приватно-правової точки зору, всякий договір купівлі-продажу є двостороннім правочином, згідно з яким одна сторона (продавець) передає або зобов'язується передати майно у власність другій стороні (покупцеві) і сплатити за неї певну суму. Якщо з цієї позиції проаналізувати, що ж власне передається за договором купівлі-продажу ділянки на Місяці чи Марсі, ми бачимо, що продавець передає у володіння, користування та розпорядження покупцеві зовсім не ділянку, а цілий пакет оригінально оформлених «витворів», а саме: карту місячної поверхні, отриману із супутника США; Місячну конституцію; імітацію документу на право власності на певну ділянку з її позначенням «на місячній місцевості».

Незаконним є продаж ділянок на Місяці, Марсі, Венері тощо, оскільки відповідно до міжнародно-правового принципу *Nemo plus juris* – ніхто не може передати іншому більше прав, ніж має сам.

Нормотворча робота з цих питань має бути якнайшвидше розгорнута в Юридичному підкомітеті Комітету ООН з використання космічного простору, а її відправною точкою має стати доктринальне опрацювання концепції спільного надбання людства. Дуже важливо при цьому поєднати відповідну концепцію з основоположним принципом непривласнення Місяця та інших небесних тіл.

З іншого боку, слід передбачити баланс довгострокових інтересів людства і заінтересованості бізнесу в дослідженні й використанні ресурсів небесних тіл, що ніколи не повинні перейти у приватну власність.

Література

1. Земля на Місяці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ridna.ua/2012/04/zemlya-na-misyatsi-koshtuje-usoho-25-dolara-za-sotku/>.

2. Малишева Н. Р. Застосування міжнародно-правового принципу непривласнення Місяця та інших небесних тіл до нових світових реалій / Н. Р. Малишева // Правова держава: щорічник наукових праць. – К., 2010. – Вип. 21. – С. 406-415.

УДК 341.229(043.2)

Ярошенко Т. С., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Пильгун Н. В., к.ю.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ В СФЕРІ ДОСЛІДЖЕННЯ І ВИКОРИСТАННЯ КОСМІЧНОГО ПРОСТОРУ

Друга половина ХХ століття характеризується інтенсивним та плідним освоєнням космічного простору. Всесвітня наука та техніка за дуже короткий термін пройшла шлях від першого супутника Землі й до пілотованих орбітальних станцій та космічних кораблів багаторазового використання [1, с. 1]. Одними з найбільш важливих причин космічної діяльності можна вважати одвічну тягу людства до пізнання та прагнення до розширення сфери життя та діяльності. Від самого початку космічної ери Організація Об'єднаних Націй визнала важливу роль, яку космічні технології можуть зіграти в житті всіх людей на Землі. Зараз вже ні в кого немає сумнівів у тому, що дослідження і використання космічного простору – сфера діяльності, яка багато в чому визначає майбутнє земної цивілізації. Базою Всесвітньої космічної діяльності є найновітніші наукові знання та високотехнологічні засоби, а стимулом – отримання таких знань. Актуальність теми полягає в тому, що освоєння космічного простору завжди цікавило і цікавитиме суспільство. З метою його освоєння, було запроваджене міждержавне співробітництво, яке вимагає установлених норм, що допоможуть при виникненні проблем в дослідженні та вивченні космосу. Питання в сфері дослідження і використання космічного простору розглядали такі вчені, як Е. Б. Матвеева, А. А. Конорев, В. М. Дрогайкев, Е. Г. Семененко, Арун Кумар Джха, Г. П. Жуков, О. В. Беглий, Л. Д. Тимченко, В. П. Кононенко, Т. Л. Сироїд та інші.

Формування міжнародного космічного права розпочинається з запуску першого штучного супутника Землі 4 жовтня 1957 р. [2, с. 58]. Ця подія дала поштовх до нової ери в розвитку авіаційної сфери та істотно вплинула на різні сторони життєдіяльності держав, у тому числі й на